

Mulak, Jan

Prasa RPPS i kolportaż jej w okresie okupacji (zestawienia i zapiski)

Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego 3/2, 162-182

1964

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN MULAK

PRASA RPPS I KOLPORTAŻ JEJ W OKRESIE OKUPACJI (Zestawienia i zapiski)

Zestawienie podane niżej oparte jest na moich osobistych wspomnieniach i zapiskach zachowanych z czasów okupacji. Nadto wykorzystałem relacje następujących uczestników: Illa Genachow, Alfred Jarecki, Natalia Kania-Zaborska, Teofil Głowacki, Roman Olszyna, Józef Kretkowski, Magda Gutkowska-Kretkowska, Władysław Jagiełło, Stefan Sendłak, Stanisław Juszczyk, Józef Wolicki-Wężyk, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Jan Strzelecki, Kazimiera Kurnikowska-Chudobowa, Janina Święcicka, Wanda Wojeńska-Wieczorkowa, Kazimierz Dębnicki, Andrzej Wróblewski, Romuald Janicki, Adam Augustynowicz, Halina Bromberger-Joczysowa, Eugeniusz Herynowski. Oryginały wymienionych relacji znajdują się w moim posiadaniu.

Redakcja dodała przy każdym tytule omawianego pisma odsyłacz (w nawiasie klamrowym) do odpowiedniego opisu bibliograficznego w *Centralnym katalogu polskiej prasy konspiracyjnej* w oprac. L. Dobroszyckiego (Warszawa 1962). Tytuły nie zawierające odsyłacza nie zostały w tym *Katalogu* opracowane. Tytuły opisywanych czasopism konspiracyjnych ułożone zostały w kolejności alfabetycznej.

*

„Biuletyn Informacyjny”.

Komunikat radiowy z artykułem wstępnym Adama Próchnika ukazywał się do końca października 1939 r.

Kontynuacją „B.I.” w postaci oddzielnej kartki były „Uwagi polityczne” z artykułem programowym Adama Próchnika.

Z e s p ó ł r e d a k c y j n y: Adam Próchnik; Alfred Jarecki z Gdyni; E. Hryniewicz; Mieczysław Ferszt oraz Julian Hochfeld — do czasu wyemigrowania.

T e c h n i k a: Janina Święcicka (maszyna kolportaż), aresztowana w styczniu 1940 r.; Irena Goryńska (nasłuch, ul. Tucholska); Kosycarz, aresztowany 15 I 1940 r. (powielarnia); Mieczysław Ferszt (kierownik kolportażu); E. Hryniewicz, aresztowany w 1940 r. i wywieziony do Oświęcimia (kolporter).

N a k ł a d „B. I.” wynosił ok. 100 egz. w pierwszym okresie, zaś w okresie nieregularnego wychodzenia ok. 50 egz.

„Biuletyn Radiowy”.

Pismo grupy Czerwonego Harcerstwa. Nasłuch prowadził St. Kwarto-
„Czarny”, bratanek bojowca z 1905 r. Przepisywanie na maszynie odby-
wało się przy ul. Tamka u Illi Genachow. „B. R.” ukazywał się od stycz-
nia do wiosny 1940 r.

„Barykada Wolności” [p. 31].

Redakcja: Andrzej Tuwim — „Andrzej Czarny” (w lipcu 1940 r.);
Konstanty Jagiełło; Stanisław Dubois (w lipcu 1940 r.); Jerzy Walter;
Illa Genachow — „Ewa”; Andrzej Moszkowski — „Andrzej”, „Biały”,
„Paweł”; Stanisław Chudoba — „Stefan” (sierpień 1940 r. — kwiecień
1941 r.); Jerzy Gero-Rozniewicz; Edward Osóbka — „Janusz”; Jan Krze-
ślawski-Cynarski; Alfred Jarecki — „August”; Adam Próchnik; Lech
Raabe; Henryk Wachowicz — „Aleksander”; Stanisław Płoski — „Dław-
ski”; Jan Mulak — „Franciszek”.

„Barykada Wolności” (tzw. „Niebieska”).

Redakcja: Andrzej Tuwim; Illa Genachow; Jerzy Walter; Jerzy
Gero-Rozniewicz; Mieczysław Ferszt — „Młot”.

„Barykada Wolności Warszawskiego Komitetu Robotniczego Polskich
Socjalistów” [p. 34].

Redakcja: Edward Wieczorek; Stanisław Chudoba.

„Barykada Wolności” Technika, kolportaż oraz tzw. le-
galizacja:

1. Illa Genachow — „Ewa”, maszynistka „B. W.”, kolporterka.
2. Andrzej Tuwim — „Andrzej Czarny”, „Tarkowski”, rozstrzelany
w 1944 r. — drugi kierownik techniki „B.W.” w 1940 r.
3. Roman Olszyna — trzeci kier. techn. „B. W.” w 1940 r., areszto-
wany i wywieziony do Oświęcimia.
4. Konstanty Jagiełło — pierwszy kier. techn. „B.W.”, aresztowany
i wysłany do Oświęcimia w 1941 r., zginął w 1944 r.
5. Adam Augustynowicz — „Pułkownik”, prowadził powielarnię
„B. W.” przy ul. Bartoszewicza.
6. Małżonkowie Lik — prowadzili powielarnię przy ul. Pruszkowskiej 6
w Warszawie oraz kolportaż w latach 1939—1940.
7. Bolesław Kuleszyński — „Ogrodnik”, powielarnia przy ul. Rów-
nej 13, 1940 r., punkt kolport. w latach 1940—42 oraz tzw. legali-
zacja.
8. Krajewska — powielarnia osiedla TOR Koło.
9. Szczepańska — „Fajka”, maszynistka „B. W.”
10. Wanda Lipszyc — maszynistka, pracowała przy ok. 50 numerach
„B. W.”

11. Edward Wieczorek — powielarnia „B. W.”, zginął w powstaniu.
12. Andrzej Moszkowski — „Andrzej”, „Biały”, „Paweł”, „Rajewski”, kier. biura legalizacyjnego „B. W.” i Polskich Socjalistów, areszt. XI—XII 1942 r., rozstrzelany w 1943 r.
13. Mieczysław Klimowski — „Mały Miecio”, areszt. w czerwcu 1942 r., rozstrzelany w 1942 r., kier. techniki centralnej „B.W.” i PS.
14. Łączniczka „Małego Miecia” do 1942 r. (nazwisko nieznane).
15. Szczepan Stanisław — drukarz „Wiad. Pol.”, „Nowe Jutro”.
16. Stanisław Stanisław — drukarz „Wiad. Pol.”, „Nowe Jutro”.
17. Nowak — drukarz „Wiad. Pol.”, „Nowe Jutro”.
18. Właściciel drukarni przy ul. Miedzianej 4 w Warszawie („Wiad. Pol.”) w latach 1939—41 „Nowe Jutro” (nazwisko nieznane).
19. Magda Gutkowska-Kretkowska — kier. kolport. „Wiad. Pol.”, „B. W.”, łącznik z drukarnią przy ul. Miedzianej do aresztowania St. Dubois.
20. Zofia Kretkowska (matka) — skład kolport. „B. W.” do marca 1941 r. przy ul. Zajęcej 2 m. 4.
21. Władysław Pisarek — główny skład kolport. od marca 1940 r. przy ul. Mokotowskiej „pod Żubrami”.
22. Szewc — punkt kolport. przy Mokotowskiej „pod Żubrami” (nazwisko nieznane).
23. Ostrózkowa — punkt kolport. przy ul. Kazimierzowskiej w r. 1940.
24. Eugeniusz Herynowski — punkt kolport. na Woli w latach 1939—1940 oraz powielarnia w r. 1940.
25. „Wacek” — punkt kolport. przy ul. Elektorальной (nazwisko nieznane).
26. Jan Król — kolport. na terenie Powiśla w 1940 r.
27. Mieczysław Kudelski — kolport. na Powiślu w latach 1940—1943.
28. Barbara Korczyńska — kolporterka.
29. Salach — prowadził skład „B. W.”, kolporter w r. 1940.
30. Kalinowska — matka E. Herynowskiego, aresztowana w r. 1940, punkt kolport. centralnego.
31. Kaczanowski — czerwony harcerz, aresztowany, zmarł w Oświęcimiu w 1941 r., kolport. na terenie Koła i Woli.
32. Organiściak — czerwony harcerz, areszt., zmarł w Oświęcimiu w r. 1941, kolport. na terenie Koła i Woli.
33. Jan Gutkowski — „Kapelusz”, punkt kolport. przy ul. Czerniakowskiej 103, meldunki.
34. A. Kretkowski — kolport. na terenie Pragi w r. 1940.
35. W. Wnuk — kolport. w Elektrowni.
36. Zalewski — zapaśnik RKS Elektryczność, kolport. w Elektrowni.
37. Bronisław Zajdel — kier. kolport. w Elektrowni.

38. M. Paterek — kolporter przy ul. Czerniakowskiej i Przemysłowej.
39. „Stary PPS-iak z Elektrowni” — kolport. na terenie osiedla przy ul. Czerniakowskiej (nazwisko nieznane).
40. Rybakowa — kolport. na terenie Sielec i Helenowa.
41. Krystyna Hermanówna — punkt kolport. przy ul. Jasnej koło PZUW.
42. Modzelewski z administracji „Robotnika” — punkt kolport. na wózku z książkami przy ul. Marszałkowskiej.
43. Jerzy Kanabrodzki — „Ojciec Kanapa”, kier. kolport. na Żoliborzu.
44. Tadeusz Joczys — „Sławek”, kolport. na Żoliborzu.
45. Janusz Dyktor — kolport. na Żoliborzu.
46. Jerzy Fotek — kolport. na Żoliborzu.
47. Władysław Andrzejczyk — „Antek”, kolport. Piaski.
48. Mirosław Dziarnowski — kolport. na Żoliborzu.
49. Michał Augustyniak — „Wacusz”, kier. kolport. na Powiślu.
50. Jan Kuliczkowski — „Bełkot”, kolport. na Powiślu.
51. Maria Kuzańska — kolport. na terenie Rakowca.
52. Jan Kornacki — kolport. na Rakowcu i w „Społem”.
53. Gero-Różniewicz — „Brodacz”, legalizacja i kolport. w latach 1940—1942.
54. Mieczysław Ferszt — „Młot”, rozstrzelany w 1942 r., kolport. (tramwaje i młodzież).
55. Jan Błoński — kolport. w Gazowni.
56. Wanda Wojeńska-Wieczorkowa — „Wuwa”, maszynistka, pomoc w powielarni w r. 1940.
57. Wieczorkowa (matka Wandy) — powielarnia „B. W.” przy ul. Litewskiej w r. 1940.
58. Janowa Kornacka — powielarnia na Rakowcu w 1941 r.
59. Mrozowski — meldunki w latach 1940—1941, zginął w powstaniu.
60. Roman Woźniakowski — areszt. i rozstrzelany w 1942 r., kier. kolport. na Pelcowiznie, powielarnia w 1941 r.
61. Stanisław Woźniakowski — „Jan”, kolport. u „Schichta”.
62. Stanisław Rengeno — „Stary Robert”, zmarł od ran w powstaniu, kolport. wśród szoferów i drukarzy w getcie.
63. Maria Rejman — „Aga”, główny punkt kolport. na Żoliborzu.
64. Wanda Jakubowska — główny punkt kolport. na Żoliborzu.
65. Władysław Mulak — lokal maszynopisania w 1941 r.
66. Chodźkowa — kolport. na Żoliborzu.
67. Jan Bobeszko — kolport. na Żoliborzu.
68. Henryk Głowala — kolport. na Żoliborzu.
69. Zygmunt Gaudasiński — pomoc w powielarni w okresie od IV—V 1940 r., areszt. i wywieziony do Oświęcimia.

70. Robert Słupski — „Siwy”, kolport. w ZUW, areszt. w grudniu 1942 r., rozstrzelany.
71. Tadeusz Lipiec — „Marcin”, kier. kolport. w grupie mechaników lotniczych oraz kolport. w Ursusie.
72. Henryk Świdorski — kolport. wśród prac teatralnych.
73. Lucjan Marczak — kolport. na Żoliborzu.
74. Wanda Wasilewska — kolport. na Żoliborzu.
75. Barbara Siwińska, kolport. wśród młodzieży na Żoliborzu.
76. Władysław Jagiełło — kolport. przy ul. Kopernika.
77. Eugeniusz Skudniewski — kolport. na Żoliborzu.
78. Znajkus — kolport. na terenie dzielnicy Podmiejska Lewa.
79. Borys Rubanienko — kolport. w Ursusie.
80. Jan Kretkowski — „Szmelc”, kolport. w Sochaczewie, Skierniewicach, Częstochowie i Koluśzkach w latach 1940—1941.
81. Irena Michalska — „Ireczka”, kolport. w Jeziornej w latach 1940—1944.
82. Franciszek Zakrzewski — kier. kolport. w Wołominie.
83. Stefan Sendłak — „Stary Mason”, łącznik z Lublinem i Zamojszczyzną.
84. Maria Grzywacz — punkt kolport. w Zamościu.
85. Józef Królikowski — punkt kolport. w Tarzymiechach k. Izbicy.
86. Karpowicze — punkt kolport. w Tarzymiechach.
87. Michał Karpowicz — kurier konny.
88. Mierzwa „Franciszek” — kier. kolport. na terenie Zamojszczyzny.
89. Józef Klimek — kier. kolport. na terenie Zamojszczyzny.
90. Lucjan Konarski — „Tadeusz”, poległ w walce z żandarmami w 1943 r., kurier kolport. na Zamojszczyźnie.
91. Pecherski — rozstrzelany w 1942 r., kolport. w Józefowie i Biłgoraju.
92. Paweł Rycek, zginął w Majdanku w 1943 r., kolport. w gminie Radechnica.
93. Jan Baranowski — „Czarny”, zginął w partyzantce w 1943 r., kurier do Lublina.
94. Przedmojski — kurier do Lublina.
95. Józef Kretkowski — „Damian”, „Brzoza”, „Podlaski”. kolport. z drukarni w Warszawie w r. 1940, kier. kolport. w Białej Podlaskiej w latach 1941—1944.
96. Bohdan Kosiński — kier. kolport. w Białej Podlaskiej.
97. Jan Dabrowski — kolport. w Białej Podlaskiej.
98. „Kowal” — kolport. w majątku Rozkosz (nazwisko nieznane).
99. Jakub Piszcz — „Stary”, zamordowany przez AK wraz z synem i żoną w 1943 r., kolporter.

100. Karkowska — kolport. w Terespolu.
101. Aleksander Derlukiewicz — kolport. w Łomazach.
102. Wróbel — kolport. w kolonii Dubów, gm. Dubów.
103. Drożdżiak — kolport. w kolonii Dubów, gm. Dubów.
104. Wacław Burakowski — „Rączka”, areszt. w lipcu 1942 r., rozstrzelany, kier. kolport. prowincjonalnego PS.
105. Wierciński — „Maks”, aresztowany w 1942 r., rozstrzelany, zastępca kier. kolport. prowincjonalnego PS.
106. Genowefa Kurnikowska — „Giesia”, skład kolport. prowincjonalnego, łączniczka z prowincją.
107. Longin Hajdul — kolport. w Siedlcach.
108. Janina Osóbka-Grochulska — kurier. kolport. w Skarżysku, Kielcach i Końskich.
109. Bolesław Nosowski — „Nos”, kier. kolport. w Rykach, potem w Siedlcach.
110. Aleksander Sadowski — „Blondyn”, kier. kolport. w Skierniewicach.
111. Baran — kolport. w Skierniewicach.
112. Caban — kolport. w Skierniewicach.
113. Leon Góralczyk — „Antek”, „Górał”, kolport. w Nowym Chrzanowie.
114. Woźny w szkole — punkt kolport. Nowy Chrzanów (nazwisko nieznane).
115. Maria Michalska — kolporterka, łączniczka z prowincją.
116. Pieńkowska — kolporterka, kurierka do Ryk.
117. Marian Lisowski — „Lis”, kolport. w Legionowie.
118. Ziółkowska — punkt kolport. w Ursusie.
119. Książak — kier. kolport. w Pruszkowie.
120. Zygmunt Malinowski — „Wilk”, kier. kolport. w Ursusie, a potem w dzielnicy Lewa Podmiejska.
121. Władysław Pietrzykowski — kolport. Opoczno-Końskie.
122. Armada — kolport. w Końskich.
123. Jadwiga Sarnecka — kolporterka.
124. „Michał” — kolport. w getcie (nazwisko nieznane).
125. Helena Ajzenberg — punkt łącznikowy w getcie.
126. Janka Moszkowska — rozstrzelana w 1942 r., łączniczka z gettem.
127. Halina Andrzejczak — punkt kolport. Piaski, łączniczka.
128. „Majster” — kier. kolport. na terenie Starówki, pl. Zamkowy 7 (nazwisko nieznane).
129. Zygmunt Onuszkiewicz — zginął w powstaniu, kolport. w Straży Pożarnej przy pl. Unii Lubelskiej.
130. Kersten — „Stefa”, kolport. w Śródmieściu.

131. Kazimiera Chudoba — kasjerka KC w latach 1942—1943.
132. Szeliga — „Dzik”, „Roztropek”, łącznik z drukarnią na Saskiej Kępie w okresie od II—VII 1942 r.
133. Stanisław Sankowski — „Stanisławski”, kier. kolport. na Pradze.
134. Antoni Kamiński — „Kowal”, kolport. na Pradze, zecer.
135. Janina Wojnar — kier. kolport. w grupie „Płomienie”, areszt. w 1942 r.
136. Janina Bobowska — łączniczka ze Skarżyskiem.
137. Halina Dębicka — kolporterka, łączniczka.
138. Jadwiga Saloni — kolporterka.
139. Maciej Weber wraz z ojcem — punkt kolport. na Powiślu.
140. Frysz — „Świeży”, kier. szkoły, punkt kolport. w szkole przy ul. Drewnianej.
141. Woźny ze szkoły przy ul. Drewnianej — kolport. i archiwum „B. W.” (nazwisko nieznane).
142. Orłowski — kolport. w „Społem” oraz wśród młodzieży na Rakowcu.
143. Stanisław Błaszczuk — kolport. w przedsiębiorstwie budowlanym przy ul. Grójeckiej.
144. (nazwisko nieznane) — skontaktowany przez H. Świderskiego, rozstrzelony w r. 1942, punkt kolport. przy ul. Zawiszy oraz w fabrykach wojskich.
145. Zofia Baranowska-Szelubska — punkt kolport. dla Lublina przy ul. Łuckiej.
146. Strażnik — punkt kolport. w stacji przepompowań w Śliwicach (nazwisko nieznane).
147. Mieczysław Hofmann — punkt kolport. przy ul. Wilanowskiej.
148. Jan Drabarek — kolport. w Wolicy Sitanieckiej koło Zamościa.
149. Małgorzata Szpringerowa — punkt kolport. w Wolicy Sitanieckiej.
150. Leon Wudzki — punkt kolport. na Żoliborzu.
151. Roman Polak — kolport. w zakładach „Gerlach”.
152. Jerzy Cygański — „Cygan”, kolport. młodzieżowy na Żoliborzu, rozstrzelany w 1944 r.
153. Ireneusz Kwiatkowski — kolport. młodz. na Żoliborzu.
154. Stanisław Poznański — dostawca papieru dla „B. W.”
155. Stanisław Dębiński — zginął w 1941 r., powielarnia „B. W.” w 1940 r.

„Barykada Wolności. Tygodnik Polityczny Robotniczej Partii Polskich Socjalistów” (1 I 1944 r.).

1. Maria Hryniewicz — „Marta”, łączniczka, punkt kolport. przy ul. Kopińskiej.
2. Tuwimowa — „Jola”, kier. biura legalizacyjnego PPS (1), łączniczka CK, areszt. w lipcu 1944 r.

3. Stanisław Naumark — zast. kier. techniki PPS (1) po powstaniu.
4. Irena Tomczykowa — łączniczka, kolporterka.
5. Kazimierz Chagowski — „Szymon”, aresztowany w lipcu 1944 r., kier. kolport. w Radomiu.
6. Janina Kowalik — kolporterka.
7. „Maria” — punkt kolport. na Powiślu (nazwisko nieznane).
8. Łączniczka Jareckiego (nazwisko nieznane) — punkt kolport. przy ul. Królewskiej w składzie mebli w r. 1944.
9. „Lech” — łącznik-kolporter w Radomiu (nazwisko nieznane).
10. Tadeusz Kustowski — kolport. w Krakowie (tramwaje).
11. Witold Wyspiański — kolport. w Krakowie, zmarł w 1945 r.
12. Kazimierz Grabarek — kier. kolport. w Krakowie.
13. Edward Szymański — kier. kolport. w Krakowie—Prokocimiu.
14. Stefan Czernik — kolport. Szczaki—Złotokłos.
15. Kazimierz Surma — punkt kolport. w Krakowie przy ul. Starowiślanej.
16. Kasia Jagła — kolport. w Krakowie (tramwaje).
17. Adamski — lat 50, rozstrzelany w lipcu 1944 r., kolport. w Radomiu w 1944 r.
18. Korycińska — „Romanowa”, kolport. w Grodzisku.
19. Mieczysław Hryniewicz — pomocnik w drukarni.
20. Cecylia Michalska — punkt kolport. na Rakowcu.
21. Maria Michalska — powielarnia w Grodzisku, kolport. na linii podmiejskiej.
22. Walter, sen. — zmarł w 1945 r., punkt kolport.-łącznikowy w Milanówku.

„Chłop i Robotnik”.

Pismo Norberta Barlickiego wydawane przy współudziale lewicowych ludowców (Marian Kubicki). Po ukazaniu się „B. W.” Stanisław Dubois oświadczył, że Norbert Barlicki i jego „Chłop i Robotnik” reprezentują młodzież. Okres ukazywania się: od 1940—1941 r.

R e d a k c j a: Norbert Barlicki, (Edward Wieczorek), Adam Kuryłowicz, Piotr Gajewski, (Marian Kubicki).

W listopadzie 1940 r. toczyły się rozmowy Adama Kuryłowicza ze Stanisławem Dubois na temat połączenia się grup, a po aresztowaniu Stanisława Dubois Adam Kuryłowicz starał się podporządkować grupę „B. W.”

„Chłopska Sprawa” [p. 114].

Pismo dla wsi wydawane na skutek uchwały Narady Politycznej Polskich Socjalistów (1942 r.) o podziale bez wykupu ziemi obszarnej i ziemi „martwej ręki”. Miało ono służyć stworzeniu wspólnej platformy

z radykalnymi ludowcami. Inicjatorami powołania pisma obok Chudoby byli przedstawiciele terenowi, a zwłaszcza z Podlasia (Józef Kretkowski) i Lubelszczyzny (Stefan Sendłak).

Tytuł pisma nawiązywał do nazwy organu PPS dla wsi, redagowanego przed wojną przez Stanisława Chudobę. Miesięcznik drukowany.

R e d a k c j a: Stanisław Chudoba; Stefan Sendłak; Alfred Drabarek; Marian Rybicki.

„Getto Podziemne” [p. 207].

Pismo polskich socjalistów wydawane w języku polskim na terenie getta w Warszawie w oparciu o kontakty „Barykady Wolności” i „Gwardii” (ZNMS). Nr 1 — 14 X 1941 r. Nr 2 — 8 II 1942 r.

Wydawanie pisma wstrzymano w lipcu 1942 r. na skutek aresztowania Ferdynanda Grzesika i Tadeusza Korala, którzy organizowali na terenie getta komórkę „Wydziału Sabo PS”.

„Gwardia” [p. 252].

Grupa ostatniego przed wojną pokolenia ZNMS zorganizowała się po powrocie Leszka Raabe — „Marka” z Buga w styczniu 1940 r. Nawiązała ona kontakt z ZNMS-owcami ze Lwowa, wychowankami Jadwigi Markowskiej. Członkowie b. ZNMS-u, w większości podchorążowie i oficerowie rezerwy, stanowią jedyną zwartą grupę socjalistyczną posiadającą wyszkolenie wojskowe na poziomie niższego dowódcy. Tworzą zespół szkolenia wojskowego Gwardii Ludowej, ale nie mając zaufania do kierownictwa WRN (przed Zygmuntem Zarembą ostrzegał Henryk Raabe), tworzą autonomiczną grupę ideowo-polityczną, posiadającą oparcie i pomoc finansową seniorów ZNMS-u przebywających na Zachodzie (Władysław Malinowski, Artur Salman) i korzystając z kontaktów wojskowych z ZWZ, wydają w ich drukarni pismo „Gwardia” poczynając od marca lub kwietnia 1940 r.

Leszek Raabe prowadził rozmowy ze Stanisławem Dubois w sprawie połączenia się z grupą „B. W.”, ale aresztowanie Stanisława Dubois przerwało tę akcję. W 1941 r. rozmowy z „Gwardią” prowadzi Adam Próchnik i Stanisław Chudoba — redaktor naczelny „B. W.” W rezultacie grupa „Gwardii” bierze udział w konferencji 1 IX 1941 r., która powołuje organizację „Polscy Socjaliści”.

„Gwardia”, począwszy od numeru 16 z września 1942 r. staje się jednym z organów centralnych PS, pozostając pod kierunkiem tej samej co uprzednio redakcji.

Większość członków „Gwardii” wchodzi do Formacji Bojowników Milicyjnych Polskich Socjalistów i dlatego już w numerze 16-tym znajduje się wkładka poświęcona sprawom wojskowym pt. „Żołnierz Rewolucjo-

nista". Na wiosnę 1942 r. przy „Gwardii” wydano dodatek pt. „Wojsko i Rewolucja”.

Na przełomie 1942/1943 grupa „Gwardii” wiąże się z jednej strony z Kierownictwem Walki Cywilnej, a z drugiej z WRN. Stara się jednak o autonomię organizacyjną tworząc Socjalistyczną Organizację Bojową. Jeszcze w czasie formalnego pozostawania w PS grupa „Gwardii” wydaje pismo „Żołnierz-Rewolucjonista”, którego pierwszy numer z X/XII 1942 był drukowany w TWZW.

Zespół współpracowników redakcyjnych był bardzo szeroki dzięki specyfice tej grupy.

R e d a k c j a: Leszek Raabe; Włodzimierz Kaczanowski; Zdzisław Einfeld; Kazimierz Dębiński; Karol Lipiński; Bożydar Saloni; Bolesław Fell; Stanisław Rosieński; Zdzisław Siudyla; Jan Pohoski; Kazimierz Dorosz; Józef Fell; Marian Merenholt; Ferdynand Grzesik.

Kolportaż własny pismo posiadało we Lwowie, w okolicach Borysławia, w Skarżysku, Częstochowie, Krakowie, w getcie w Warszawie (Helka Ajzenberg) i poprzez ogólną sieć kolportażu PS.

„Kuźnia”

Miesięcznik — organ ideowo-teoretyczny lewicy PPS w Łodzi (prawica nie wydawała tu żadnego pisma do 1944 r.). Wychodził w 1941 r. aż do wielkiej „wsypy” pod koniec tego roku. „Kuźnia” i „Na Barykadzie” pozytywnie ustosunkowały się do Związku Radzieckiego, określając wojnę, którą prowadził Związek Radziecki z Niemcami, jako wojnę wyzwolenczą decydującą o losach Polski (por. Ignacy Loga-Sowiński, *Łódź w walce o wolność*). Pismo powielane, wychodziło nieregularnie.

„Lewą Marsz” [p. 402]

Pismo społeczno-literackie mające na celu kształtowanie postaw ideologicznych oraz mobilizację inteligencji twórczej. Inicjatorem założenia pisma w połowie 1942 r. był Teofil Głowacki. Początkowo najbliższym jego współpracownikiem był Kazimierz Dębnicki, który został aresztowany przed wydaniem pierwszego numeru „Lewą Marsz”.

W zamierzeniach — miesięcznik. Po regularnym ukazaniu się trzech pierwszych numerów w listopadzie, grudniu 1942 r. i styczniu 1943 r. nastąpiła dłuższa przerwa na skutek kryzysu w Organizacji Polskich Socjalistów i włączeniu Głowackiego do pracy politycznej.

Dalsze numery: 4 — lipiec 1943 r., 5 — październik 1943 r. i 6/7 — grudzień 1943 r. Ich wydawanie wiązało się z próbą stworzenia reprezentacji politycznej — NKL, później CKL.

R e d a k c j a: Teofil Głowacki; (Kazimierz Dębnicki); Antoni Pokorski; Jan Nepomucen Miller.

A u t o r z y: Biesiadecki; Domańska z Biblioteki Publicznej; Kazimierz

Dębnicki; B. Hertz; „MG” — Grabowski; Teofil Głowacki; Jan Nepomucen Miller; Antoni Pokorski; Teofil Wojeński.

„Nowe Jutro” [p. 508]

Na przełomie 1939/1940 roku grupa pracowników redakcji „Robotnika”: Ludwik Winterok, Jan Maurycy Borski wraz z młodzieżą z Czerwonego Harcerstwa i OMTUR przygotowali sformułowania programowe lewicy socjalistycznej.

Na podstawie tych materiałów zredagowany został numer pisma konspiracyjnego (artykuł wstępny napisał Edward Wieczorek), które miało ukazać się pod koniec lutego 1940 r. Dubois, aczkolwiek zaaprobował treść artykułów, nie zgodził się na wydanie go, aby nie brać odpowiedzialności za rozbijanie partii.

Po ukazaniu się pierwszych numerów „Barykady Wolności” Edward Wieczorek nie włączył się do prac redakcji „Barykady Wolności” uważając, że należy trzymać się linii wypracowanej przez „Nowe Jutro”.

Toteż bez zgody Stanisława Dubois wydał „Nowe Jutro” w 1940 r., wykonane techniką drukarską, z zastosowaniem czerwonego koloru. Pismo zawierało od dawna opracowane materiały programowe. „Nowe Jutro” nosiło podtytuł „Pismo Związku Młodzieży Postępowo-Niepodległościowej” nawiązując tym do działalności Stanisława Dubois z okresu pierwszej wojny światowej, chociaż treść pisma była jednoznacznie lewicowo-socjalistyczna.

Nakład w wysokości 1000 egz. odbijano w drukarni „Wiadomości Polskich”.

Stanisław Dubois nie uznał jednak „N. J.” za pismo grupy, na skutek czego Wieczorek rozpoczął wydawanie pisma „Proletariusz”.

R e d a k c j a: Edward Wieczorek; Konstanty Jagiełło; Magda Gutkowska; Józef Kretkowski; Andrzej Moszkowski; (Ludwik Winterok); (Jan Maurycy Borski).

„Płomienie” [p. 580]

Lewicowe pismo żydowskie zaczęło wychodzić w drugiej połowie 1940 r. Powielane.

Nr 1 — 1 IX 1940 r.

Nr 2 — 10 X 1940 r.

Motto pisma:

„... póki choć jeden człowiek ginie w świecie, póki choć jedno życie ludzkie jest tak wdeptane w błoto, nie warto żyć, nie wolno żyć, jak tylko walcząc”.

Wyrażna inspiracja przedwojennych lewicowo-socjalistycznych „Płomieni”.

„Płomienie” [p. 581]

Pismo to wydawała lewicowa grupa młodzieży, absolwentów gimnazjum im. J. Poniatowskiego, mająca powiązania przedwojenne z podziemnym, gimnazjalnym „Spartakusem”.

R e d a k c j a: Tadeusz Sołtan; Maciej Weber; Tadeusz Wuttke; Mieczysław Maśluk — Joffe; (Stanisław Marczak-Oborski); Jan Pohoski oraz młodzież z żoliborskiej WSM: Karol Lipiński; A. i J. Czystowscy; Andrzej Nowicki. Do zespołu włączyli się: Jan Strzelecki; Henryk Hiż, młody logik asystent prof. Tadeusza Kotarbińskiego; Ewa Pohoska; M. Czerwiński; opiekun-matematyk Saks.

W większości młodzież ta studiowała na podziemnym uniwersytecie, a jej działalność była przedłużeniem przedwojennego ZNMS, z racji czego seniorzy ZNMS-u zorganizowani w „Gwardii”, a zwłaszcza Leszek Raabe, sprawowali patronat nad „Płomieniami”.

Grupa ta, a zwłaszcza Jan Strzelecki, nie chciała się łączyć ściśle organizacyjnie z grupą Polskich Socjalistów, interesując się przede wszystkim problemem krystalizacji ideologicznej socjalizmu w wyniku drugiej wojny światowej.

Rzecznikiem ściślejszego powiązania politycznego z PS był Karol Lipiński.

Luźne kontakty i spotkania dyskusyjne przybierały ściślejsze formy. Latem 1941 r. czynione były próby sformułowania stanowisk (pierwsze artykuły). W lutym 1942 r. po zjednoczeniu luźnych grup lewicowych w organizacji „Polscy Socjaliści” ukazał się pierwszy, powielany numer „Płomieni” z podtytułem „Pismo młodzieży socjalistycznej” — bez ujawnienia ścisłych związków z PS. Cztery numery pisma, ukazujące się nieregularnie, przypadają na okres współpracy z PS.

Drukowany w TWZW nr 5 (maj 1943) pochodził z okresu oderwania się grupy „Gwardii” od PS i przemianowaniu jej na Socjalistyczną Organizację Bojową. Nakład nosił podtytuł: „Pismo młodzieży socjalistycznej”.

Jednakże od chwili powołania przez WRN własnej organizacji młodzieżowej i rozpoczęcia wydawania „Młodzieży Socjalistycznej” (1 I 1944 r.) „Płomienie” straciły charakter pisma organizacyjnego i wychodziły jako „zeszyty socjalistyczne” (nr 6, 7).

T e c h n i k a: Karol Lipiński — szef kolportażu; Pilcowa — maszynistka pierwszego numeru; Ewa Gruszczyńska (powielarnia, przy ul. Mickiewicza 32a); Janina Wojnarówna — areszt. w r. 1942 — kierownik kolportażu; Jan Pohoski — kolporter zespołu; Sławomir Marczak-Oborski — kolporter zespołu; Jacek Nowicki — kolporter zespołu; Barbara Zdanowska — kolporter.

Nakład był powielany w wysokości 150—250 egz., w tym 50 egz. kol-

portowała grupa „Płomieni”, reszta rozchodziła się za pośrednictwem kolportażu centralnego PS. Nakład drukowany wynosił 500—600 egz.

„Polska Podziemna” [639?]

„Pobudka” [p. 591]

„Na Barykadzie”

Silna organizacja PPS scementowana jednolitifrontowo, w czasie ostatnich wyborów samorządowych przed wojną rozpoczęła od października 1939 r. działalność konspiracyjną w Łodzi obejmującą 1000 osób. Powielane pismo organizacji, która utrzymywała kontakt organizacyjny z Zygmuntem Zarembą, a jednocześnie kontakt polityczno-ideologiczny ze Stanisławem Dubois, Norbertem Barlickim (nie zatwierdzonym prezydentem m. Łodzi — po zwycięstwie wyborczym listy PPS i Zw. Zawodowych), a po ich aresztowaniu z Adamem Próchnikiem, nosiła nazwę „Polska Podziemna”, a później „Pobudka”.

WRN czyniła próby opanowania organizacji łódzkiej, czemu przeciwstawia się Henryk Wachowicz. W rezultacie WRN zawiesza kierownictwo łódzkie, które decyduje się określić przeciw WRN i aby dać wyraz zbliżenia do grupy „B. W.” zmieniło w drugiej połowie 1940 r. tytuł swego pisma informacyjno-politycznego („Na Barykadzie”).

Po powstaniu PS pismo „Na Barykadzie” zostało organem PS dla terenów wcielonych do Rzeszy.

„Na Barykadzie” wychodziło co tydzień. Na skutek wielkich aresztowań w Łodzi pod koniec 1941 r. pismo przestało się ukazywać. Ostatni numer poświęcony był rocznicom rewolucji rosyjskiej i odrodzenia Polski.

„Proletariusz” [p. 669]

Po zaniechaniu wydawania „Nowego Jutra” Edward Wieczorek rozpoczął wydawać „Proletariusza”, który nosił podtytuł: „Pismo Polskich Socjalistów” (PPS) wyprzedzając tym samym nazwę organizacji, która powstała 1 IX 1941 r.

„Proletariusz” zaczął ukazywać się po 1 V 1940 r. Najpierw ukazywał się dwa razy tygodniowo, później codziennie (jedna kartka, a w niedzielę 2—3 kartki). W roku 1941 — tygodnik. Ostatni numer wydano jako miesięcznik w kwietniu lub maju 1941 r.

Kolportaż był w wielu wypadkach wspólny z „B.W.” Część nakładu odbierała H. Kaczmarek z grupy komunistycznej.

R e d a k c j a: Edward Wieczorek; Stanisław Dębiński; Eugeniusz Herzynowski. Wśród współpracowników byli m. in. Helena Kraheńska i Jan Strzelecki. Materiały przepisywała na maszynie Wanda Wojeńska-Wieczorek. Pismo powielano.

„Reflektor” [p. 750]

Przegląd publicystyki politycznej zamieszczanej w prasie podziemnej, opatrzone krótkimi, krytycznymi komentarzami. Redaktorem był Teofil Głowacki. Wydawany co miesiąc od lipca do listopada 1943 r. Nakład wynosił 200—300 egz. i przeznaczony był dla średniego aktywu organizacyjnego, który nie miał dostępu do tzw. „Śmietnika”.

„Robotnik” (PS, RPPS, PPS) [p. 755, 756, 757]

Redakcja: Stanisław Chudoba od kwietnia 1941 r. do grudnia 1943 r. z wyłączeniem okresu lipiec—grudzień 1942 r.; Adam Próchnik; Henryk Wachowicz; Lech Raabe; Edward Osóbka; Andrzej Moszkowski; Stanisław Płoski; Jan Mulak; Józef Fell (w sierpniu 1942 r.); Władysław Jakubowski (od września do grudnia 1942 r.); Witold Wudel; „Bundowiec”, Grabowski „MG”; Teofil Głowacki — „Julian” (od grudnia 1943 r. do lipca 1944 r.); Antoni Pokorski; Mieczysław Dobrowolski — „Bogumił”; Halina Krahelska; Alfred Jarecki (od października do grudnia 1944 r.).

„Robotnik. Dwutygodnik Polityczny Polskich Socjalistów”, a następnie tygodnik Robotniczej Partii Polskich Socjalistów” (marzec 1943 r. — grudzień 1943 r.)

Technika i kolportaż:

1. Leokadia Strusińska — „Krystyna”, kier. punktu kolport. PS, kier. techniki RPPS zimą—wiosną 1943 r.
2. Feliks Baranowski — „Felek”, kolport. w Tarczynie, kier. kolport. latem 1943 r.
3. Dobiszewski — „Bolesław”, „Sąsiad”, zginął w lutym 1944 r., kier. kolport. jesienią 1943 r.
4. Sałek-Deneka — „Kasia”, areszt. jesienią 1943 r., rozstrzelany w styczniu 1944 r., kier. kolport. warszawskiego latem—jesienią 1943 r.
5. Romuald Janicki — kier. drukarni jesienią 1943 r. i zimą 1944 r., zecer.
6. Ryszard Janicki — „Kecyc”, kier. drukarni („wyżymaczka”).
7. Edward Szner — „Miecio”, zecer od jesieni 1942 r. do stycznia 1944 r.
8. Aleksander Płoński — składacz od września 1943 do stycznia 1944 r.
9. Antoni Kamiński — „Kowal”, kier. kolport. na Pradze.
10. Zofia Baranowska-Szelupska — punkt kolport. w Lublinie w latach 1942/1943, punkt kolport. w Warszawie w 1943 r.
11. Józefa Kotyńska — lokal zecerni jesienią 1942 r., zimą i wiosną 1943 r.
12. Bolesław Gliński — „Fin”, kier. kolport. w Ursusie, kolport. w Krakowie.

13. Cichocki — „Napoleon”, kier. kolport. na Woli.
14. Irena Michalska — kier. kolport. w dzielnicy Podmiejska-Lewa, kolport. w Krakowie, zmarła w 1945 r.
15. Lydel — kier. kolport. w Rykach, aresztowany w kwietniu 1944 r.
16. Józef Walczak — kier. kolport. w Pruszkowie.
17. „Lis” — zastrzelony w 1943 r., punkt kolport. w Garwolinie (nazwisko nieznane)
18. Kolporterka w Garwolinie — łączniczka (nazwisko nieznane).
19. Jaworski [Wacław] — „Zecer”, kolport. w Garwolinie.
20. Kolporter w Garwolinie — zastrzelony w 1945 r. (nazwisko nieznane).
21. Halina Bromberger-Jonysowa — kolporterka, łączniczka w Warszawie.
22. Zygmunt Onuszkiewicz — „Strażak”, poległ w powstaniu kolport. w Straży Ogniowej.
23. Majde — zamordowany jesienią 1943 r., pomocnik techniczny („wyżymaczka”).
24. Tadeusz Leja — „Ułan”, kier. kolport. na Rakowcu, bojowiec, cł-ca plutonu.
25. Jadwiga Głowacka — „Joasia”, łączniczka, kolporterka.
26. Pieńkowska — punkt kolport. przy ul. Wioślarskiej.
27. Zającowa — punkt kolport. przy ul. Czerniakowskiej.
28. Wiechowski — „Jan”, kier. biura legalizacyjnego wiosną 1943 r.
29. „Kazio” (dozorca) — zginął w powstaniu, powielarnia, drukarnia („wyżymaczka”) przy ul. Oboźnej 1 (nazwisko nieznane).
30. Krystyna Lewy — areszt. jesienią 1943 r., pisanie skryptów wojskowych.
31. Krystyna Święcicka — kier. kolport. RPPS, PAL, latem 1943 r.
32. Maria Święcicka — kolporterka.
33. Maria Winnicka — „Ewa”, kier. kolport. w Jeziornej.
34. Królski — „Murawski”, lokal szkolenia wojskowego.
35. Robert Gromek — kolport. na Pradze w fabryce Maszyn Elektrycznych.
36. Władysław Bartoszewicz — kolport. na Pelcowiznie-Annopolu.
37. „Marta” — kier. kolport. jesienią 1943 i zimą 1944 r., łączniczka (nazwisko nieznane).
38. Szczotka [Stanisław] — aresztowany w 1944 r., kolporter na Żoliborzu.
39. Alfred Belau — kolport. w Żegludze Polskiej w Płocku w latach 1943—1944.
40. Medrygam — kolport. w Łowiczu.
41. Galas — kolport. w powiecie Łowicz.

42. Lucjan Bryłka — kolport. w zakładach „Philips” przy ul. Karolkowej w latach 1943—1944.
43. Eugeniusz Kembrowski — „Rafał”, kolport. w Łowiczu, kier. kolport. w dzielnicy Podmiejska Prawa w Warszawie.
44. Seweryn Antoszewski — „Sewer”, kier. kolport. kolejowego w Warszawie.
45. Janina Nowakowska — kolport. na terenie stacji Warszawa Gdańska.
46. Władysław Maziarek — kolport. Warszawa Gdańska.
47. Jan Jastrzębski — korport. Warszawa Gdańska.
48. Władysław Trochimczuk — kolport. Warszawa Zachodnia.
49. Alina Stefania Wiśniewska — kolport. Warszawa Wschodnia i Praga.
50. Sylwester Fidler — kolport. kolejowy na Pradze.
51. Karol Léléno — kolport. kolejowy na Pradze.
52. Wojtus — punkt kolport. przy ul. Karolkowej.
53. Armada — punkt kolport. w Końskich.
54. Jan Zadworny — kolport. na Saskiej Kępie.
55. Anna — punkt kolport. przy ul. Bednarskiej 27 (nazwisko nieznane).
56. Danusia Staniecka — kolport. na Żoliborzu.
57. Lewandowski — „Lemiesz”, kolport. na Żoliborzu i w Magistracie.
58. Janina Matuszewska — kolport. na Żoliborzu.
59. Stefania Gruzlewska — punkt kolport. w Gosp. Spółdz., później przy ul. Chmielnej.
60. Irka (Żydówka ze Lwowa) — punkt kolport. w Spółdz. „Wyzwolenie” przy ul. Stalowej.
61. Stanisław Mrozek — punkt kolport. dla Pragi przy ul. Środkowej 18.
62. Halina Pokorska — lokal redakcyjny przy ul. Srebrnej, łączniczka.
63. Benedykt Jadczyk — punkt kolport. dla tramwajarzy z Pragi przy ul. Sulejkowskiej, zastrzelony przez Gestapo.
64. Antoni Sternik — „As”, kolport. w PZO na Pradze.
65. [Ludwik] Sawicki, prof. geologii, kolport. w Tarczynie Wsi.
66. Halina Kuczkowska — punkt kolport. w latach 1942—1943 r.
67. Jan Trzaska — pomocnik w drukarni w sierpniu 1943 r. i w styczniu 1944 r.
68. Prac. drukarni PKO (przez Janickiego — maszynistka „Robotnika” październik 1943 — styczeń 1944 r. (nazwisko nieznane)
69. Ryszard Suski — „Żarłok”, obstawa drukarni od sierpnia do stycznia 1944 r.
70. Wróblewski — zecer z III kolonii WSM, dostawca czcionek i papieru w latach 1943—1944.

71. Zofia Janicka — kolportaż z drukarni (październik 1943—styczeń 1944).
72. „Oleś” — sierżant, zabity przez AK wiosną 1944 r., kolport. całości „Robotnika” z PZ z drukarni na Żeraniu od lata 1943 r.
73. Teodor Wilner — „Bronisław”, „Domański”, „Kowalik”, rozstrzelany na Zamku w Lublinie w 1943 r., kier. kolport. w Lublinie i na Zamojszczyźnie.
74. Teresa Niedziałkowska i jej siostry — kolport. w Zamościu.
75. Teofil Mejer — kolport. w Zamościu.
76. Józefa Mejer — kolport. w okolicach Zamościa.
77. „Jaskier” — kolport. w Straży Pożarnej przy ul. Potockiej w Warszawie (nazwisko nieznane).
78. Kurzątkowski — kurier, kolport. w Radomiu.
79. Ryszard Stecki — „Janusz”, kurier, kolport. w Małkini.
80. Ryszard Jetkowski — kolport. na Woli.
81. Tadeusz Alluchna — punkt kolport. przy ul. Ząbkowskiej.
82. Lech Rose — punkt kolport. przy ul. Marszałkowskiej 17.
83. Mieczysław Bolesta — punkt kolport. na Starym Mieście oraz w Fabryce Leszczyńskiego.
84. inż. Abramowicz, ojciec Zbigniewa — lokal zecerni „Robotnika” przy ul. Wypiańskiego.
85. Zygmunt Popławski — kolport. w zajezdni tramwajowej na Mokotowie.
86. Jan Czechowski, później w PKWN — łącznik kolporter na Piotrkowsko-Radomskie.
87. Józef Wolicki — „Węzyk”, łącznik, kier. kolport. na Piotrkowsko-Radomskie.
88. K. Kopczyk — kolporter na terenie pow. piotrkowskiego.

„Sztandar Wolności” [p. 836]

Tygodnik powielany. Pismo grupy „B.W.”, która po rozłamie w roku 1940 wydaje najpierw dwa równoległe numery „niebieskiej” „B.W.”, a później zmienia nazwę na „Sztandar Wolności” (grudzień 1940 r.) zachowując numerację „Barykady Wolności”.

Redakcja: Andrzej Tuwim; Jerzy Walter; Jerzy Gero-Rożkiewicz; Illa Genachow.

Technika i kolportaż: Illa Genachow; Mieczysław Ferszt; Krystyna Hermanówna; Bronisław Lik.

Nakład od 300—1000 egz. Wpływ na warszawskie dzielnice: Śródmieście, Mokotów, Rakowiec, Powiśle, Czerniaków, oraz na grupę robotników miejskich i piaskarzy. Kontakty z Łodzią, Krakowem i Lublinem. Podejmowano próbę organizowania oddziału bojowego.

W maju 1941 r. grupa „Sztandaru Wolności” nawiązuje kontakt z „Sierpem i Młotem”, z którym łączy się już w czerwcu 1941 r.

Do KC ze „Sztandaru Wolności” wszedł — Jerzy Walter, do redakcji Andrzej Tuwim, a do OKR Mieczysław Ferszt.

„Uwagi polityczne” [p. 902]

Ulotne, powielane kartki wydawane przez Adama Próchnika jako kontynuacja „Biuletynu Informacyjnego”. Zachowały one kolejną numerację „B.I.”

Próchnik wydawał je zarówno przed powstaniem organizacji „Polscy Socjaliści”, jak i po jej powstaniu zaznaczając tym swoje odrębne od „Barykady Wolności” (później „Robotnika”) stanowisko polityczne.

Nakład był niewielki. Kolportaż zorganizowano na Żoliborzu i w kręgu przyjaciół naukowych Adama Próchnika. Docierano do młodzieży, z której powstała grupa „Płomienie”.

1941 r. — nr 20—24.

1942 r. — nr 25—27.

„Wiadomości” (OKR Warszawa PS) [p. 936]

Dwutygodnik informacyjny organizacji warszawskiej PS z okresu rozmów połączeniowych PS — WRN. Była to próba uniezależnienia się OKR od Sekretariatu KC.

Pismo było powielane. Wychodziło od początku 1942 r. do 12 lipca 1942 r.

Redakcja: Andrzej Moszkowski; Karol Lipiński.

„Wiadomości Radiowe”

Pismo grupy pracowników tramwajowych na Woli znajdujących się pod wpływem socjalistów. Wychodziło od stycznia 1940 r. Początkowo były to kopie maszynowe, później powielane. Redaktorem był Chrobociński, aresztowany 12 XII 1941 r. Powielarnia mieściła się na strychu Wydziału Ruchu Miejskich Zakładów Komunikacyjnych. Kolporterami byli: Szwetner i inż. Liliensztern, zamordowany przez Gestapo w 1944 r.

„Wolność” (tzw. Wileńska)

Pismo warszawskiej grupy seniorów ZNMS-u. Inicjatorem był Waław Zagórski, brat poety Jerzego z Lewicy Legionu Młodych.

Komitet Główny zimą 1939/1940 r.: Waław Zagórski; Zbigniew Mitzner — „Szymon”; „Rafał”; Andrzej Wróblewski; H. Greniewski (kontakt z Wilnem przez Artura Salmana) - oraz W. Wagner.

Inni członkowie grupy: Max Brzeziński; Janina Askenazy (córka profesora); Mieczysław Dobrowolski; Anna Golde-Mitzner; Jan Topiński; Joanna Prażyna; Rafał Praga (od wiosny 1940 r.).

Podjęmowano próby dotarcia do aktorów. W czerwcu 1940 r. odbył

się zjazd w Warszawie. Uchwalono „Manifest Wolności” zredagowany w Wilnie 1939 r. przez A. Pańskiego, Artura Salamana, Władysława Malinowskiego, Zbigniewa Mitznera, Jana Dąbrowskiego, Wacława Zagórskiego, W. Ryńce, W. Dobiszewską z Niedziałkowskich, Annę Jędrychowską.

Andrzej Wróblewski prowadził rozmowy ze Stanisławem Dubois wiosną 1940 r. poprzez Konstantego Jagiełłę. Dubois nie miał jednak do niej zaufania, bo grupa była zbyt różnorodna.

Pismo „Wolność” wychodziło od 1940 r. do 1942 r. (16 numerów). Ale już na wiosnę 1942 r. grupa była bardzo osłabiona przez tendencje odśrodkowe W. Wagnera, Włodzimierza Zagórskiego i Zbigniewa Mitznera.

Pismo przechwyciła WRN. W lutym 1942 r. ukazał się numer 1 (17). Część członków grupy „Wolność” przeszła do PS (Anna Mitzner; M. Golde; Mieczysław Dobrowolski).

„Zagadnienia” (Kraków)

Samodzielna grupa młodych ZNMS-owców z Krakowa: Jan i Stanisław Rosieńscy, St. Sarnówna (zabita w Krakowie w 1943 r.) i Wanda Załuska wydawali powielane pismo (miesięcznik) począwszy od 1940 r. Od lutego 1940 r. pismo dotarło do Warszawy.

Grupa ta była z jednej strony kontynuatorką koncepcji socjalistycznych Oskara Langego, a z drugiej strony utrzymywała kontakt z Zygmuntem Żuławskim, który nie uznawał kierownictwa WRN.

Po powrocie ze Lwowa Leszka Raabe — ostatniego przed wojną przewodniczącego ZNMS-u — „Zagadnienia” nawiązują ścisły kontakt z grupą „Gwardii” w Warszawie.

Wydano 4 lub 5 numerów „Zagadnień” w Krakowie do czasu powstania Polskich Socjalistów.

N a k ł a d był niewielki: 50—100 egzemplarzy.

Przed powstaniem PS „Zagadnienia” krakowskie przestały wychodzić. Tytuł pisma przyjął na wniosek grupy „Gwardii” teoretyczny organ centralny Polskich Socjalistów zachowując kolejną numerację pisma krakowskiego.

„Zagadnienia” (organ teoretyczny PS) — [p. 1040]

Było to powielane pismo o dużej objętości, wychodziło nieregularnie w miarę napływania materiałów. Poprzez numerację kontynuowało swego krakowskiego poprzednika. Większość artykułów poświęcona była socjalistycznym perspektywom Polski i Europy z punktu widzenia politycznego i gospodarczego.

Redaktorem naczelnym był Włodzimierz Kaczanowski, sekretarzem redakcji Józef Fell (ze Lwowa), zaś do grona współpracowników należeli: Adam Próchnik; Stanisław Chudoba; Teofil Wojeński; Edmund Schayer;

LEWICOWA PRASA SOCJALISTYCZNA W LICZBACH

Lp.	Tytuł pisma	Technika druk.	Liczba numerów	Liczba stron	Nakład jednego numeru
1	„Biuletyn Informacyjny”	powiel.	16	4	50—100
2	„Biuletyn Radiowy”	powiel.	40	2	50—100
3	„Barykada Wolności”	powiel. druk.	40 47	6 6	600—1000 1500—2000
4	„B. W.” dodat. dla Warszawy	powiel.	8	4	600
5	„B.W.” tzw. „niebieska”	powiel.	2	8	600
6	„Chłop i Robotnik”	powiel.	8	6	500
7	„Chłopska Sprawa”	druk.	5	6	1000
8	„Getto Podziemne”	powiel.	2	4	200
9	„Gwardia”	druk.	22	12	800—1200
10	„Lewą Marsz”	druk.	6	8	1000
11	„Kuznia”	powiel.	6	8	300
12	„Na Barykadzie”	powiel.			
13	„Odbudowa”	powiel.	1	4	200
14	„Płomienie”	druk.	7	8	50—300
15	„Płomienie” (OKR Kielce)	powiel.	1	6	300
16	„Pobudka”	powiel.	50	4	200—500
17	„Polska Podziemna”	powiel.			
18	„Proletariusz”	powiel. powiel. powiel.	7 20 10	8 2 4	600 600 600
19	„Reflektor”	powiel.	5	8—10	300
20	„Robotnik”	druk.	100	8	2000—2500
21	„Sztandar Wolności”	powiel.	10	4	300—1000
22	„Uwagi Polityczne”	powiel.	10	2	50—100
23	„Wiadomości” (OKR Warszawa)	powiel.	4	6	800
24	„Wiadomości Radiowe”	powiel.	20	2	200
25	„Wolność” („Wileńska”)	druk.	16	8	600
26	„Zagadnienia” (Kraków)	powiel.	3	6	200
27	„Zagadnienia” (organ PS)	powiel.	5	12	500
28	„Zagadnienia” (RPPS Kraków)	powiel.	5	4	200
29	„Żołnierz Rewolucjonista”	druk.	2	8	800

Zygmunt Szymanowski; Kazimierz Dębnicki; Stanisław Rosieński; Leszek Raabe.

Pismo to służyło popularyzacji opracowań programowych PS.

Zespół dla spraw oświaty „Zagadnień” stanowili: prof. Zygmunt Szymanowski; Edward Schayer; Teofil Wojeński; Adam Próchnik. Zespół dla spraw ekonomicznych: P. Markowski; Józef Fell.

Nr 6 — I 1942 r.

Nr 7 — V 1942 r.

Nr 8 — VII 1942 r.

N a k ł a d: 300—400 egzemplarzy.

„Zagadnienia” — Organ OKR RPPS Kraków [p. 1041]

Po III Zjeździe RPPS Edward Osóbka — „Tadeusz” jako okręgowiec na Kraków zainicjował uruchomienie pisma nawiązującego do wydawanego na początku wojny pisma lewicy krakowskiej o tej samej nazwie. Pismo ukazywało się nieregularnie począwszy od drugiej połowy 1943 r. Powielane.

R e d a k c j a: Witold Wyspiański; Aleksander Żaruk-Michalski; Edward Osóbka.

„Żołnierz Rewolucjonista” [p. 1082]

Formalnie samodzielna kontynuacja wkładek wojskowych do miesięcznika „Gwardia” z wiosny 1942 r. pt. „Wojsko i Rewolucja” i do nr 16 z września 1942 r. pt. „Żołnierz Rewolucjonista”, mających za zadanie realizację uchwał Narady Politycznej PS w sprawie budowania własnej organizacji wojskowej na wzór wiedeńskiego Schutzbundu.

Faktycznie wydane na przełomie października—listopada pismo było zapoczątkowaniem akcji oderwania grupy „Gwardii” i części organizacji wojskowej od PS. Drukowano je w drukarni TWZW na Saskiej Kępie w Warszawie.

R e d a k c j a: Lech Raabe; Kazimierz Dorosz — sekretarz redakcji; Bolesław Fell; Zdzisław Einfeld.